

Soru: Maaşlı çalışan bir kimsenin zekât talep etmesi ve kabul etmesinin hükmü nedir?

FETVA

Hanefî mezhebine göre kişinin, zekât alabilmesi için asgari zenginlik sınırı olan nisap miktarı mala sahip olmaması gerekir.¹ Nisap miktarı mala sahip olmayan bir şahsın zekât talep etmesi ise ancak çalışacak güçte olmaması durumunda helal olur. Nitekim çalışmaya gücü yetenin zekât talebinde bulunmasıyla alakalı Allah Rasûlü ﷺ “Zengin ve çalışmaya gücü yeten kimsenin zekât talep etmesi helal değildir.” buyurmaktadır.² Konuyla alakalı diğer bir rivayette ise Allah Rasûlü ﷺ “Kim, kendisini zengin kılacak kadar malı olduğu hâlde dilenirse cehennem ateşinden koruları çoğaltmış olur.” buyurunca sahabe, "Ey Allah'ın Rasûlü! Kişiyi zengin kılacak olan şey nedir?" diye sordu. Bunun üzerine Allah Rasûlü ﷺ şöyle cevap verdi: "Onu sabah veya akşam doyuracak kadar erzaktır."³ Zikredilen rivayetlerden hareketle fukahâ, günlük erzak ihtiyacını karşılamaya gücü yeten kişinin başkalarından zekât almasının helal lakin talep etmesinin caiz olmadığını beyan etmektedir.⁴ Günlük erzak ihtiyacını karşılayacak maddi durumu olmayan bir kişinin zekât talep etmesi caizdir.⁵

Netice itibarıyla Hanefî mezhebine göre maaşlı çalışan bir kimse, nisap miktarı mala sahip olmadığından zekât kabul etmesi caizken günlük erzak ihtiyacını karşılamaya gücü yettiğinden zekât talebinde bulunması caiz değildir.

Şafii mezhebine göre bir kimsenin zekât alabilmesi; yeme, barınma, giyinme gibi geçim için zorunlu olan temel ihtiyaçlarını karşılayamamasına bağlıdır.⁶ Böyle biri fakir addedildiğinden zekât alabilir.⁷ Fakir bir kimsenin zekât talep etmesi ise sahih olan görüşe göre caizdir.⁸ Ancak maaşlı çalışan kimse, mezkûr ihtiyaçlarını karşılamaya kadir olduğundan fakir sınıfına girmez. Bu bağlamda Şâfiî mezhebine göre maaşlı çalışan birinin zekât talep etmesi de onu alması da caiz değildir.⁹

¹ Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2015), 3/333.

² Ali Rabbani, *Câmiu't-Tirmizî ve'l-mezhebu'l-Hanefî* (Karaçi: Mektebetü Rabbaniye, 2020), Hadis no: 652. “ لا تحل الصدقة لغني، ولا لذي مرة سوي”

³ Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî Ahmed b. Hanbel, *Müsned-i Ahmed* (Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2001), Hadis no: 17625 “ من سأل شيئاً وعنده ما يُغنيه ، فإنما يستكثِر من جمر جهنم. قالوا : يا رسول الله ! ما ” “ يُغنيه ؟ قال : ما يُغنيه أو يُغنييه ”.

⁴ Ebû'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsilî, *el-İhtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1937), 1/122; Ebû Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Alî b. Mihcen b. Yûnus es-Sûfi el-Bârî ez-Zeylaî, *Tebyînu'l-hakâ'ik* (Kahire: Dâru'l-Kitabi'l-İslamiyye, 1922), 1/305.

⁵ Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî İbn Nuceym, *el-Bahrü'r-Râik Şerhu Kenzi'd-dekâ'ik* (Daru'l-Kitabi'l-İslamî, ts.), 2/269.

⁶ İbrâhîm b. Muhammed b. Ahmed el-Bâcûrî, *Hâşiye 'alâ Şerhi İbn Kâsım el-Ğazzî 'alâ metni Ebî Şücâ* (Lübnan: Daru'l-Nur Sabah, 2015), 2/64.

⁷ el-Bâcûrî, *Hâşiye 'alâ Şerhi İbn Kâsım el-Ğazzî 'alâ metni Ebî Şücâ*, 2/64.

⁸ Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî, *el-Mecmû' Şerhu'l-Muhezzeb* (Kahire: İdaretü't-tibâati'l-müniriyye, 1925), 6/191.

⁹ Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî Nevevî, *el-Minhâc fi şerhi Şahihi Müslim b. el-Haccâc* (Beyrut: Daru'ihyâi't-Türasi'l-Arabî, 1972), 7/127. Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslamiyye, *el-Mevsû'atü'l-fıkhiyye* (Kuveyt: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslamiyye Kuveyt, 2005), 28/336.